Når alles ansvar – bliver ingens ansvar!

Om at undervise i Sundheds,seksualundervisning og familiekundskab

af pædagogisk konsulent Mette Bech

Oplever du en udfordring i at undervise i køn, seksualitet, rettigheder og grænser, som er nogle af de tematikker, der sættes fokus på i det obligatoriske emne sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab?

Hvis svaret er ja, så er du ikke den eneste. En undersøgelse fra 2019* viser, at der mange steder er udfordringer i forhold til sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab – forkortet SSF.

SSF er et obligatorisk emne, som er alles ansvar – og måske netop derfor mange steder er endt med at blive ingens ansvar, fordi der ikke er en systematisk og klar organisering inden for området på enkelte skole eller i kommunen.

I løbet af foråret har flere skoler og kommuner i regionen oplevet, at elevråd og fælleselevråd gerne vil sætte fokus på seksualundervisning. Eleverne er optagede af bl.a. køn, seksualitet og mangfoldighed. De har et ønske om, at det ikke kun er tematikker, der berøres i uge 6, men at det kommer til at fylde mere i deres skolehverdag.

SSF bygger på det brede sundhedsbegreb og har både formål og faghæfte for alle klassetrin som alle andre fag, selvom det er et obligatorisk emne: emu.dk/grundskole/sundheds-og-seksualundervisning-og-familiekundskab.
kortlink.dk/2gv6c

** https://www.uvm.dk/publikationer/2019/190118-sundheds--og-seksualundervisningen-halter-efter-i-grundskolen*

Formålet for emnet sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

Eleverne skal i emnet sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab udvikle kompetencer til at fremme sundhed og trivsel. Eleverne skal opnå forståelse for den betydning, som livsstil og levevilkår har for sundhed og trivsel, samt af samspillet mellem sundhed, seksualitet og familieliv.
Stk. 2. Eleverne skal beskæftige sig med egne og andres erfaringer og undren i emnet for at medvirke til udvikling af engagement, selvtillid og livsglæde samt støtte den enkelte i udvikling af egen identitet i samspil med andre. Emnet skal endvidere medvirke til, at eleverne opnår erkendelse af egne grænser og rettigheder samt forståelse for andres.
Stk. 3. I sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab skal eleverne udvikle forudsætninger for, at de i fællesskab med andre og hver for sig kan tage kritisk stilling og handle for at fremme egen og andres sundhed.

Men hvordan kan SSF tænkes mere ind i skolens hverdag og de forskellige fag?

CFU Danmark står i spidsen for et nationalt projekt, som skal løfte SSF i grundskolen. I projektet er der udviklet en digital portal: SSFkompas.dk.

En af projektets grundidéer er, at årgangsteamene samlet løfter de forskellige kompetenceområder i SSF ved at integrere de tematikker, som er relevante i det enkelte fag. Fx

kan der arbejdes med køn i historie, familieformer i dansk og krop og pubertet i naturfagene. Teamet bliver nødt til at være omdrejningspunktet for at kunne lykkes med at løfte alle tematikker, da intet fag eller faglærer hverken kan eller skal være ansvarlig.

Kompasset har to indbyggede "vejvisere". Den ene omhandler læremidler, hvor den enkelte lærer kan vælge elevgruppe, fag og tema. Herefter "peger" kompasset på forløb og læremidler, som er egnede i forhold til at medtænke SSF i ens fag. Det er både læremidler fra mitCFU.dk og forløb hos forskellige relevante aktører inden for området, fx Børns Vilkår og Sex og Samfund.

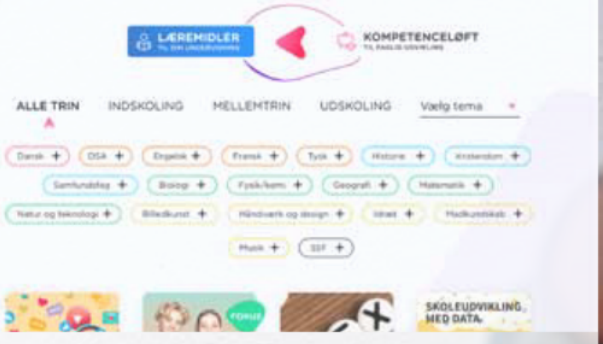

Den anden vejviser omhandler kompetenceløft inden for SSF. Der er i projektet udviklet materiale, som kan understøtte

skolen i at lave en samlet indsats. Her er der lagt op til at medtænke forskellige aktører som fx elevråd og sundhedsplejerske. Derudover tilbydes der forskellige kursusformater, som både henvender sig til den enkelte lærer og til teams. Alle tilbud er gratis for skolerne at deltage i.

I foråret 2023 afholder CFU Absalon den næste kickoff-dag, hvor skoler kan være med og skyde gang i en indsats.

Kursusformater i projektet
• Kickoff-dag på CFU
• 2x3 timers kursus på egen skole
• 15 timers kursus på CFU
• Onlinekurser
• Nationale netværk.

Læs mere på CFU's SSF-fagside: kortlink.dk/2gnf2

Endelig findes der også på SSFkompas.dk forskellige ressourcer, fx videoer om genstandsdidaktik, temaartikler, de gode titler til læringscenteret mv.

Temaer på SSFkompas.dk
- Digitalt liv
- Familieliv
- Grænser
- Identitet
- Krop og pubertet
- Køn
- Livsstil og levevilkår
- Normer og idealer
- Relationer og følelser
- Rettigheder
- Seksualitet
- Sex
- Sundhed
- Trivsel.

Der er på SSFkompas.dk 14 temaartikler, hvor du som lærer kan hente viden om de tematikker, som SSF indeholder. Følgende er et uddrag fra artiklen om seksualitet:

Seksuel sundhed og trivsel
Seksuel trivsel og sundhed kan påvirke den generelle sundhed og trivsel, og den generelle sundhed og trivsel kan påvirke den seksuelle sundhed og trivsel. Og seksualitet er langt bredere og mere mangfoldig, end hvad vi ofte tillægger ordet. Det ses i WHO's definition på seksualitet:
"Seksualitet er en integreret del af ethvert menneskes personlighed. Den er et basalt behov og et aspekt af det at være menneske, som ikke kan adskilles fra andre aspekter i livet. Seksualitet er ikke synonymt med samleje. Det handler ikke om, hvorvidt vi har orgasme eller ej, og endelig er det ikke summen af vores erotiske liv. Dette kan være en del af vores seksualitet, men behøver ikke at være det. Seksualitet er så meget mere. Det er hvad der driver os til at søge efter kærlighed, varme og intimitet. Den bliver udtrykt i den måde, vi føler, bevæger os på, rører ved og bliver rørt ved. Det er lige så meget dette at være sensuel, som at være seksuel. Seksualitet har indflydelse på vore tanker, følelser, handlinger og samhandlinger, og derved på vores mentale og fysiske helse. Og da helse er en fundamental menneskeret, så må seksuel helse også være en menneskeret."

SSFkompas.dk er klar i 2023, men du kan allerede nu godt kigge med på SSFkompas.dk.

Hvis du er interesseret i at vide mere om projektet, og hvordan din skole kan arbejde videre med SSF og deltage i de forskellige tilbud, så kontakt din regionale tovholder: Mette Bech, mebe@pha.dk.